

Beslutningsforslag nr. B 37. Fremsat den 9. november 2000 af Peter Skaarup (DF),
Kristian Thulesen Dahl (DF) og Pia Kjærsgaard (DF)

Forslag til folketingsbeslutning

om indførelse af kriminalretspleje og ungdomsdomstole for unge i alderen 12 til 18 år

Folketinget pålægger regeringen at nedsætte et udvalg under Justitsministeriet, der skal komme med forslag til en kriminalretspleje for unge i alderen 12 til 18 år og forslag til, hvordan en ungdomsdomstol kan etableres.

Bemærkninger til forslaget

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at kriminalitet begået af unge under 18 år skal behandles på en ny og anderledes måde, end det sker i dag. I Danmark er den kriminelle lavalder 15 år, og ingen under 15 år kan derfor retsforfølges. Unge under 15 år, der i dag begår kriminalitet, overdrages til de sociale myndigheder.

Men det hører med til billedet af ungdomskriminalitet og har vel altid gjort det, at der er unge under 15 år, der begår kriminalitet.

Forslagsstillerne mener, at kriminalitet begået af unge i aldersgruppen 12 til 18 år skal behandles efter en ny kriminalretspleje, og at en nyoprettet ungdomsdomstol skal kunne bedømme det kriminelle forhold.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at såvel kriminalretsplejen som ungdomsdomstolen skal formes efter inspiration fra andre europæiske lande, der har tilsvarende.

Den nye kriminalretspleje skal regulere behandlingen af kriminalitet begået af unge i alderen 12 til 18 år, herunder valg af straffesanktioner. Det er forslagsstillernes opfattelse, at straffesanktionerne over for unge i aldersgruppen 12 til 18 år kan være advarsel, bøde, samfundstjeneste eller bestå af sociale initiativer, f.eks. en indsats i hjemmet, tilbud om efterskoleophold eller andet. Det er vigtigt, at der anvises muligheder for anvendelse af sociale initiativer: indsats i hjemmet, tilbud om efterskoleophold eller andet og over for den ældste gruppe af de unge tilbud om eksempelvis elevplads. Sanktionerne over for unge i aldersgruppen 15 til 18 år kan også være de sanktioner, der findes i dag, f.eks. indgåelse af ungdomskontrakt.

En ungdomskontrakt er en aftale, hvorved den unge forpligter sig til at deltage i visse nærmere opregnede aktiviteter m.v. mod, at anklagemyndigheden afstår fra yderligere retsforfølgning.

En ungdomskontrakt er et godt tilbud til unge, et alternativ til en betinget dom med en anmærkning på straffeattesten i tre år, og netop derfor er det vigtigt, at betingelserne i ungdomskontrakten overholdes. Såvel af den unge som af samfundet.

Det er forslagsstillernes tanke, at samfundstjenestens nuværende kerneområde, berigelseskriminalitet,

bør udstrækkes til også at omfatte f.eks. hærværk og mindre voldstilfælde for unge kriminelle i alderen 12 til 18 år. Med tanke på aldersgruppen, som forslaget er møntet på, finder forslagsstillerne det naturligt, at f.eks. graffiti-hærværk og mindre voldsepisoder kan omfattes af samfundstjeneste.

Ungdomsdomstolen skal tage stilling til skyldsspørgsmålet og ud fra en individuel og konkret vurdering af forseelsens omfang beslutte en sanktion. Finder ungdomsdomstolen, at den unge er uegnet til en sanktion, anvises eller overdrages den unge til de sociale myndigheders varetægt. Ungdomsdomstolen kan opbygges efter inspiration fra lignende ungdomsdomstole i andre lande, se nærmere herom under afsnit 2.

En ungdomsdomstol vil også give den unge tiltalte retsgarantier i kraft af en forsvarer, hvorimod en ung i alderen 12 til 15 år i dag overdrages til de sociale myndigheder og underkastes foranstaltninger, selv om den unge kan være uskyldig.

1. Danske foranstaltninger over for unge under 15 år, der begår kriminalitet

Unge under den kriminelle lavalder på 15 år overdrages efter afhøring hos politiet til kommunens sociale myndigheder, hvorefter det er kommunens socialarbejdere, der skal afgøre, hvad der skal ske. Socialarbejderne anvender mulighederne i serviceloven, og her er nøgleordet »tilbud«, og loven giver kun i yderste konsekvens mulighed for at anvende »tvang«.

Først afgøres det, om den unge skal blive boende hjemme, og er det tilfældet, bliver der typisk givet en række tilbud til familien. Det kan være et par timers dagligt opsyn af socialarbejderen eller tilbud om, at den unge skal følge et bestemt projekt eller komme i en bestemt klub.

Hvis det afgøres, at den unge skal anbringes uden for hjemmet, kan det ske på to måder: frivilligt eller ved tvang. Anbringelsen kan være i familiepleje, et skolebehandlingshjem, en døgninstitution, et privatdrevet pædagogisk opholdssted eller lignende steder. Fælles for alle anbringelserne er, at de unge ikke kan

F. t. beslutn. om indførelse af kriminalretspleje og ungdomsdomstole

spærres inde. Dørene må ikke låses permanent, og hvis en af de unge siger, at han eller hun vil gå, må personalet ikke holde vedkommende tilbage bortset fra i et kortvarigt tidsrum. Der er ikke noget at sige til, at mange unge dermed får et forkvaklet forhold til begrebet »tilbud«.

Først når den unge fylder 15 år, bliver det muligt for myndighederne at frihedsberøve den pågældende. Den unge kan nu anbringes på en af landets omkring 40 såkaldte sikrede pladser på lukkede institutioner. Her er den unge bag lås og slå. Egentlig fængselsstraf kan der først blive tale om, når den unge fylder 18 år, hvilket forslagsstillerne fortsat mener skal være gældende.

2. Ungdomsdomstole i andre europæiske lande

I Danmark er den kriminelle lavalder 15 år, og det er derfor ikke muligt at dømme personer under denne alder. Der findes ikke særlige ungdomsdomstole til at bedømme den kriminalitet, som unge begår.

Det er forslagsstillerne opfattede, at Danmark i lighed med andre lande må indføre en ungdomsdomstol til at tage hånd om den kriminalitet, som unge i alderen 12 til 18 år begår.

I de europæiske lande har følgende lande ungdomsdomstole:

Belgien

I Belgien behandles straffesager mod lovovertrædere under 18 år som hovedregel af ungdomsdomstole (Tribunal de la Jeunesse), der har mulighed for at idømme den unge forskellige foranstaltninger. Det kan f.eks. være tildeling af en advarsel, fastsættelse af nærmere vilkår, herunder med hensyn til skolegang, eller anbringelse på institution.

I særlige tilfælde kan straffesager mod unge mellem 16 og 18 år behandles af de almindelige domstole. Det gælder således, hvis de foranstaltninger, der kan idømmes af ungdomsdomstolene, må anses for utilstrækkelige, eller hvis sagen angår overtrædelse af færdselsloven, straffelovens bestemmelser om uagtsomt manddrab og uagtsom legemsbeskadigelse i forbindelse med overtrædelse af færdselsloven eller lov om lovpålagt ansvarsforsikring for motorkøretøjer. Straffesager mod militærpersoner under 18 år behandles ligeledes af de almindelige domstole.

England

I England behandles straffesager mod børn og unge i alderen 10-17 år af en særlig ungdomsdomstol (Youth Court), der på en række punkter adskiller sig fra de almindelige domstole (Crown Court og Magi-

strate's Court). Det gælder således bl.a. med hensyn til anholdelse, afhøring og gennemførelse af selve straffesagen mod den unge lovovertræder, hvor der lægges betydelig vægt på oplysninger om den unges personlige forhold. Desuden inddrages forældre eller værger i sagen, og selve retsmødet er tilrettelagt, så den unge lettere kan følge med og deltage i sagen. Endvidere er ungdomsdomstolens fysiske rammer indrettet med sigte på børn og unge, ligesom der er begrænsninger i adgangen for udenforstående til at overvære retsmøderne.

Frankrig

Sager mod unge lovovertrædere under 18 år behandles af en særlig undersøgelsesdommer, der benævnes »børnedommer« (Juge d'Enfants). Børnedommeren kan træffe visse afgørelser i sager mod mindreårige, f.eks. anbringelse på børnehjem eller overdragelse til de sociale myndigheder. Dommeren kan endvidere afsige kendelse om tiltalefrafald eller løsladelse under tilsyn, ligesom sagen kan henvises til de særlige børne- og ungdomsdomstole, hvortil børnedommerens afgørelser i øvrigt kan appelleres.

Unge kriminelle under 18 år kan ikke retsforfølges ved de almindelige domstole, men kun ved de særlige »børnedomstole« (Tribunal pour enfants), der er kompetente til at pådømme alle lovovertrædelser begået af unge under 16 år samt mindre alvorlige forbrydelser begået af unge mellem 16 og 18 år.

Børn under 13 år kan kun idømmes særlige sociale foranstaltninger af beskyttende eller opdragende karakter, f.eks. anbringelse på egnet institution. Børn og unge over 13 år kan idømmes fængselsstraf. Straffen kan som udgangspunkt ikke udmåles til mere end halvdelen af strafferammen for vedkommende forbrydelse, hvilket dog kan fraviges for unge mellem 16 og 18 år.

Alvorlige forbrydelser begået af mindreårige mellem 16 og 18 år behandles ved et særligt »nævningeting for mindreårige«.

Det skal bemærkes, at Frankrig ikke har nogen kriminel lavalder.

Grækenland

I Grækenland findes der en ungdomsdomstol ved hver civilret samt en ungdomsappeldomstol ved hver appelret. Disse domstole behandler sager vedrørende børn og unge i alderen 7-17 år.

Irland

I Irland behandles mindre alvorlige straffesager mod børn og unge af kredsretten (District Court), som

i disse sager betegnes »Childrens Court«. Det overvejes for tiden at revidere og videreudvikle ordningen med ungdomsdomstole. I tilknytning hertil kan det nævnes, at der er fremsat et forslag til parlamentsbeslutning om at hæve den kriminelle lavalder fra de nuværende 7 år til 10 år.

Italien

I Italien behandler særlige ungdomsdomstole alle retssager, der involverer børn og unge under 18 år (bortset fra skilsmissegager). Disse domstoles kompetence omfatter således ikke kun straffesager, men også f.eks. adoptions- og tvangsfjernelsessager. Ungdomsdomstolene hører under de regionale appeldomstole. Retten er sammensat af en dommer fra appeldomstolen som retsformand, en dommer fra byretten samt to eksperter fra socialforsorgen.

Ordningen med ungdomsdomstole fungerer efter det oplyste i det store og hele tilfredsstillende. Det overvejes dog for tiden at placere ungdomsdomstolene i tilknytning til de almindelige byretter, hvilket bl.a. vil indebære, at sagerne vil kunne behandles tættere på den unges hjem. Desuden søger man at styrke samarbejdet mellem ungdomsdomstolen og de lokale sociale myndigheder for at kunne bistå den unge bedst muligt.

Luxembourg

I Luxembourg er der oprettet to ungdoms- og værgemålsretter, der bl.a. behandler straffesager mod børn og unge under 18 år. Sager vedrørende mere alvorlige forbrydelser eller tilfælde, hvor de foranstaltninger, der kan idømmes af ungdomsdomstolene, ikke skønnes tilstrækkelige, kan dog undtagelsesvis henvises til behandling ved de almindelige domstole, hvis den tiltalte var fyldt 16 år på gerningstidspunktet.

De foranstaltninger, der kan fastsættes af ungdomsretterne, er af forsorgsmæssig eller opdragende karakter og kan enten gennemføres under betroet opsyn eller ved anbringelse i børnehjem eller straffeanstalt. Erfaringerne med ungdomsdomstole er efter det oplyste ganske gode.

Portugal

Portugal har i mange år haft særlige ungdomsdomstole, der behandler såvel straffesager som sociale sager vedrørende unge fra 12 år og op til den kriminelle lavalder på 16 år.

Ungdomsdomstolene kan træffe afgørelse om anbringelse på særlige institutioner, overvågning af den unge, uddannelse, social beskyttelse og lignende.

Dobbeltheden i systemet, hvorefter de samme domstole behandler sager vedrørende kriminelle handlinger og sociale sager, har givet anledning til kritik, idet de to sagstyper behandles på samme måde, og personer anbringes på de samme institutioner. På den baggrund er der fremsat forslag til en reform om opdeling af ungdomsdomstolene i henholdsvis en juridisk og en social afdeling.

Spanien

I Spanien er der etableret ungdomsdomstole i hver provins, som behandler sager vedrørende strafbare forhold eller forseelser begået af mindreårige, dvs. børn under 16 år. Det er i den lovgivning, der regulerer ungdomsdomstolenes virksomhed, særligt fremhævet, at sagerne skal behandles under særlig hensyntagen til, at det drejer sig om mindreårige. I den forbindelse har ungdomsdomstolene udstrakt fleksibilitet til at fastsætte de foranstaltninger, der skal anvendes i den enkelte sag.

Det spanske parlament behandler for tiden et forslag om at hæve den kriminelle lavalder til 18 år. I tilknytning til dette forslag er der fremsat et forslag til lov om mindreåriges strafansvar, hvor hovedmålsætningerne er at lægge vægt på opdragende sanktioner og styrke de mindreåriges retssikkerhed under ungdomsdomstolenes sagsbehandling og fuldbyrdelsen af sanktionerne.

Tyskland

I Tyskland er der oprettet ungdomsdomstole (Jugendgerichte), som behandler straffesager mod børn og unge i aldersgruppen fra den kriminelle lavalder på 14 år og op til 21 år.

Østrig

Østrig har oprettet særlige ungdomsdomstole i de tre regioner (Länder) Wien, Graz og Linz samt etableret specielle afdelinger, der behandler straffesager mod børn og unge, ved de almindelige domstole i landets øvrige regioner.

Dommere og anklagere, der er beskæftiget med straffesager mod børn og unge, skal have pædagogisk indsigt og særligt kendskab til psykologi og socialarbejde. Desuden skal mindst halvdelen af de medvirkende lægdommere (domsmænd eller nævninger) være uddannet som lærer eller pædagog eller være beskæftiget med ungdomsforsorg eller ungdomsarbejde.

Erfaringerne med særlige ungdomsdomstole blev drøftet i det østrigske parlament i 1988 i forbindelse med vedtagelsen af en ny lov om ungdomsdomstole. Det blev i den forbindelse tilkendegivet, at de særlige

ungdomsdomstole i Wien, Graz og Linz bør bevares som følge af den positive indvirkning på samarbejdet mellem domstolene og øvrige involverede myndigheder og institutioner.

Danmark, Finland, Holland og Sverige har ingen ungdomsdomstole. Om Sverige kan oplyses, at den svenske retsplejelovgivning imidlertid indeholder enkelte særregler om behandling af straffesager mod unge under 21 år. Heraf fremgår bl.a., at disse sager ved de almindelige byretter og landsretter skal behandles af »erfarne dommere, som med hensyn til interesse og anlæg for arbejde med unge lovovertrædere er særlig egnede til opgaven«. Det samme gælder med hensyn til domsmænd og nævninger. De særlige retsplejebestemmelser om straffesager mod unge under 21 år er for tiden ved at blive evalueret.

2.1. Juvenal Court i Canada og USA

Canada

I Canada har sager mod unge kriminelle mellem 12 og 18 år siden 1984 været behandlet ved særlige ungdomsdomstole (Youth Court), der fungerer parallelt med de almindelige domstole. Opbygningen af domstolene kan variere noget, idet den retlige regulering dels sker på føderalt niveau i lov om unge lovovertrædere (Young Offenders Act) og dels på provinsniveau. I praksis er ungdomsdomstole dog enten etableret som en afdeling ved de almindelige domstole eller som en selvstændig domstol.

Som hovedregel bliver unge kriminelle dømt ved de særlige ungdomsdomstole, men der kan af dommeren eventuelt træffes bestemmelse om, at sagen skal overføres til de almindelige domstole. Det kan bl.a. ske i tilfælde, hvor den unge var mellem 16 og 18 år på gerningstidspunktet og står tiltalt for manddrab eller forsøg herpå eller en alvorlig seksualforbrydelse. Overførsel kan også ske, hvis den unge har udvist gentagen voldelig adfærd. I tilfælde af overførsel afgøres sagen, herunder strafudmålingen, efter den canadiske straffelov (Criminal Code) i stedet for den særlige lov om unge lovovertrædere.

Sagsbehandlingen ved ungdomsdomstole svarer i vidt omfang til den, der følges ved de almindelige domstole. Sagerne behandles dog for lukkede døre, og med hensyn til straffastsættelsen er strafferammen for unge kriminelle fastsat til fængsel i 2 år. Hvis den strafbare handling for voksne lovovertrædere kan medføre livsvarigt fængsel, kan straffen for unge lovovertrædere dog stige til fængsel i 3 år. Desuden kan straffen forlænges til 10 år i tilfælde af drab, hvoraf 6

år afsønes i fængsel og resten afvikles som samfundstjeneste.

En stigende utilfredshed i befolkningen - hvor der navnlig har været rejst krav om strengere straffe over for unge, der begår grove lovovertrædelser - har ført til, at den canadiske regering i marts 1999 har fremsat et forslag til en ny lov om kriminalretspleje for unge (Youth Criminal Justice Act), der på en række punkter indebærer en skærpelse i forhold til gældende ret. Det gælder således bl.a. en udvidelse af muligheden for at overføre sager til de almindelige domstole, hvilket vil indebære en skærpelse af sanktionsniveauet. Samtidig tilsigter forslaget dog også at styrke rehabiliteringen af de unge kriminelle, bl.a. ved at indføre en række mildere sanktioner, f.eks. rettesættelse, intensiv støtte og lignende.

USA

Med hensyn til erfaringerne med ungdomsdomstole i USA er det sådan, at USA som føderal stat ikke har nogen ensartet national lovgivning om strafferetlig forfølgning af unge kriminelle. Reguleringen heraf sker således på delstatsniveau og kan derfor variere. Hvorvidt retsforfølgningen sker ved ungdomsdomstole eller ved de almindelige domstole, afhænger dog typisk af en kombination af den tiltaltes alder, forbrydelsens karakter samt eventuelle tidligere straffe.

Der kan spores en tendens til ændringer i lovgivningen vedrørende ungdomskriminalitet, hvorefter et stigende antal sager mod unge lovovertrædere overføres fra det ungdomskriminalretlige system til det almindelige domstolssystem. Det er bl.a. sket ved at sænke den kriminelle lavalder eller tilføje forbrydelsesarter på listen over de kriminelle handlinger, der automatisk fører til retsforfølgning ved almindelige domstole. Desuden har flere stater ændret procedurereglerne for ungdomsdomstolene, således at det er blevet lettere for ungdomsdomstolene at overføre de unge kriminelle til de almindelige domstole. Denne udvikling ses som et tegn på et generelt ønske i befolkningen om hårdere straffe og om at afskrække førstegangskriminelle fra at fortsætte den kriminelle løbebane.

3. Internationale traktater

I forbindelse med behandlingen af et beslutningsforslag om øget brug af samfundstjeneste for unge kriminelle og om nedsættelse af den kriminelle lavalder til 12 år (beslutningsforslag nr. B 59, folketingsåret 1998-99) har forslagsstillerne via Folketingets Retsudvalg spurgt justitsministeren, om det er i strid med nogen international traktat, som Danmark har tilsluttet sig, at nedsætte den kriminelle lavalder fra 15 år til

f.eks. 12 år og eventuelt straffe kriminelle unge via ungdomsretter. Af svaret (B 59, bilag 4, folketingsåret 1998-99) fremgår, at:

»1. Med hensyn til spørgsmålet om nedsættelse af den kriminelle lavalder til f.eks. 12 år kan der bl.a. henvises til FN's konvention om barnets rettigheder, som Danmark har ratificeret i 1991. Konventionen indeholder i art. 40, stk. 3, litra a, følgende bestemmelse:

»3. Deltagerstaterne skal søge at fremme indførelsen af love, fremgangsmåder, myndigheder og institutioner, som er specielt tilpasset børn, der mistænkes, anklages eller anses for at have begået strafbart forhold, herunder især:

(a) fastlæggelse af en minimumsalder, under hvilken børn anses ikke at være i stand til at begå strafbart forhold.«

Bestemmelsen er bl.a. omtalt i Geraldine Van Bueren: *The International Law on the Rights of the Child* (1995), hvor det bl.a. anføres (s. 208-209):

»International law does not establish a minimum age below which states are prohibited from depriving children of their liberty per se, but there are limitations. Article 40(3)(a) of the Convention on the Rights of the Child places a duty on States Parties to »seek to promote« the establishment of a minimum age »below which children shall be presumed not to have the capacity to infringe the penal law«.

Because State Parties to the Convention are under a duty to seek to establish a minimum age below which a child lacks the capacity to infringe the penal law, it is implicit in the Convention that any minimum age established by the national law relating to criminal capacity will also be the same minimum age below which children could not be deprived of their liberty for breaches of the penal law. Guidance is offered by the Beijing Rules United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice to states in setting the minimum age for criminal capacity. Rule 4 specifies the age should not be set at too low a level, »bearing in mind the facts of emotional, mental and intellectual maturity«. In seeking to place, however weakly, a duty on States Parties to establish a minimum age for penal capacity, the Convention and the Beijing Rules contribute to the growing trend in international law limiting the scope of states' discretion in depriving children of their liberty.«

(Dette citat lyder i forslagsstillernes oversættelse:

»International lov kræver ikke en minimumsgrænse for kriminel lavalder og for, hvornår staterne kan fratage børn og unge deres rettigheder/frihed. Dog pålægger artikel 40(3)(a) i konventionen om børns ret-

tigheder de involverede stater en pligt til at arbejde for fastsættelse af en minimumsgrænse for kriminel lavalder. Denne grænse skal sættes til en alder, hvor man formoder, at børn og unge ikke er i stand til at overtræde straffeloven.

Da de involverede stater har pligt til at arbejde for fastsættelse af en minimumsgrænse for kriminel lavalder, hvor børn ikke formodes i stand til at overtræde straffeloven, er det enderforstået i konventionen, at enhver minimumsgrænse af kriminel lavalder, der fastsættes i de nationale love omkring kriminalitet, også er den samme minimumsgrænse, efter hvilken børn og unge ikke kan fratages deres rettigheder/frihed efter brud på loven. Beijing-reglerne i »Forenede Nationers Standard Minimumsregler om Administration af Ungdomslovgivning« vejleder staterne til at sætte en minimumsgrænse for den kriminelle lavalder. Regel nr. 4 specificerer, at grænsen ikke bør sættes for lavt med hensyntagen til den følelsesmæssige, mentale og intellektuelle modenhed hos børn og unge. I forsøget på at placere et ansvar hos de involverede stater til at fastsætte en minimumsgrænse for kriminel lavalder medvirker konventionen og Beijing-reglerne til den voksende tendens i international lov om at trække en grænse for staternes spillerum med hensyn til skøn af grænsen for at fratage børn og unge deres rettigheder/frihed.«)

Efter Justitsministeriets opfattelse vil en nedsættelse af den kriminelle lavalder til f.eks. 12 år ikke i sig selv være i strid med FN's Børnekonvention eller Danmarks internationale forpligtelser i øvrigt.

2. For så vidt angår spørgsmålet om oprettelse af ungdomsdomstole, bemærkes, at FN's Børnekonventions artikel 40 også indeholder en række processuelle krav, der skal sikre børn en retfærdig rettergang, herunder regler om uskyldsformodning, adgang til forsvarerbistand, adgang til at få sagen afgjort ved en kompetent, uafhængig og upartisk myndighed eller dømmende organ m.v.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention indeholder også en række centrale bestemmelser af betydning for strafforfølgning, herunder også af børn og unge. Det gælder navnlig konventionens artikel 6 om retten til en retfærdig rettergang.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil oprettelse af ungdomsdomstole ikke kunne anses for stridende mod Danmarks internationale forpligtelser, forudsat at de retsgarantier, som bl.a. følger af FN's Børnekonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, også iagttages ved behandling af straffesager mod børn og unge ved særlige ungdomsdomstole.«

4. Udvalgets opgave

Beslutningsforslaget pålægger regeringen at ned-sættet et udvalg under Justitsministeriet, der skal have to opgaver:

1. at komme med forslag til en kriminalretspleje for unge i alderen 12 til 18 år og
2. at komme med forslag til, hvordan en ungdomsdomstol kan etableres.

Kriminalretsplejen skal indeholde bestemmelser om behandling af kriminalitet begået af unge i alderen 12 til 18 år, herunder valg af straffesanktioner. Forslagsstillerne finder, at straffesanktionerne over for unge i aldersgruppen 12 til 15 år kan være advarsel, bøde, samfundstjeneste eller bestå af et socialinitiativ, f.eks. en indsats i hjemmet, tilbud om efterskoleophold eller andet. Sanktionerne over for unge i aldersgruppen 15 til 18 år kan være de sanktioner, der findes i dag, f.eks. ungdomskontrakter.

Den nye kriminalretspleje kan føjes til den eksisterende retsplejelov som et selvstændigt kapitel og må indeholde forslag til, hvilke typer forseelser der skal være omfattet af en egnethed til bøde/samfundstjeneste, og hvilke former for samfundstjeneste der skal kunne anvendes. Det er vigtigt, at der også anvises muligheder for anvendelse af sociale initiativer: indsats i hjemmet, tilbud om efterskoleophold eller andet og over for den ældste gruppe af de unge tilbud om eksempelvis elevplads.

Forslagsstillerne er åbne over for indholdet af samfundstjenesten. For eksempel kunne samfundstjenesten være en kombination af følgende forslag: vaskning af politiets eller det lokale brandvæsens køretøjer, afvaskning af graffiti i bymiljøet og på offentlige ejendomme, oprydning i kommunale parker, hjælp med gåture for ældre på plejehjem, hjælp i børneinstitutioner, hjælp i humanitære organisationer osv. Forslagsstillerne er ligeledes åbne over for, at samfundstjenesten kan henlægges til aftjening i weekenderne, således at samfundstjenesten ikke ødelægger den unges mulighed for at følge skolegang, elevplads eller andet.

Der bør tages hensyn til den unges forseelse ved valg af den samfundstjeneste, der idømmes. En ung, der er taget for graffitihærværk, kan få en samfundstjeneste, der består af afvaskning af graffiti. Det bør overvejes grundigt, om en ung, der er taget for slagsmål og vold, bedst aftjener sin samfundstjeneste hos politiet, brandvæsenet eller i en børneinstitution. Samfundstjenesten skal rette sig mod, hvad der kan få den unge til at forstå, at tjenesten er en »løftet pegefinger« fra samfundets side, og at formålet blandt andet er at få den unge til at tænke sig grundigt om i fremtiden.

Ungdomsdomstole kan gøre brug af eksisterende retslokaler, blot med den forskel, at ungdomsdomstolen sættes efter de regler og bestemmelser, der gælder for ungdomsdomstole.

Det er forslagsstillerens opfattelse, at udvalget skal søge inspiration i andre europæiske lande samt Canada og USA om, hvordan en kriminalretspleje skal udformes, og hvordan en ungdomsdomstol skal etableres.

Det må forventes, at der i udvalget findes repræsentanter fra Justitsministeriet og Socialministeriet, dommere, anklagemyndighed og forsvarsadvokater, kriminalforsorgen m.fl., men forslagsstillerne vil i øvrigt overlade det til justitsministeren - samvittighedsfuldt - at sammensætte udvalget.

Det er forslagsstillerens forventning, at udvalget kan afsluttet sit arbejde i løbet af et par år, men er forstående over for, at udvalget må anvende den nødvendige tid til arbejdet.

5. Samfundstjeneste

Historisk

Samfundstjeneste blev indført som forsøgsordning efter en folketingsbeslutning af 25. maj 1982 (beslutningsforslag nr. B 80, folketingsåret 1981-82, 2. samling). Ordningen blev påbegyndt i København og Nordjylland i 1982 og udvidet til at omfatte hele landet i 1985. Forsøgsordningen blev indført som et middel til at reducere antallet af ubetingede frihedsstraffe. På baggrund af Straffelovrådets betænkning nr. 1211/1990 om samfundstjeneste blev den hidtidige forsøgsordning lovfæstet ved lov nr. 6 af 3. januar 1992 (lovforslag nr. L 84, folketingsåret 1991-92).

Ved lov nr. 274 af 15. april 1997 (lovforslag nr. L 12, folketingsåret 1996-97) er der indført en udvidet adgang til i forbindelse med en dom til samfundstjeneste at idømme en ubetinget frihedsstraf eller en bøde (kombinationsdom). Det er forudsat, at samfundstjeneste kan idømmes i videre omfang end hidtil, hvis det sker som led i en kombinationsdom, og hvis det efter en konkret, individuel vurdering findes forsvareligt. Det fremgik af lovforslagets bemærkninger, at man fandt erfaringerne med samfundstjeneste så positive, at man måtte søge at sikre, at ordningen blev udnyttet i betydeligere omfang. En adgang til at benytte kombinationsdomme ville indebære, at samfundstjeneste kunne anvendes ved lovovertrædelser, som efter de gældende regler udelukker anvendelse af samfundstjeneste, fordi en sådan dom ikke anses for at være tilstrækkelig sanktion. Endvidere skulle der til samfundstjeneste kunne knyttes flere former for vil-

kår, hvorved flere personer kunne blive anset for egnet til denne sanktionsform.

Endelig er der med lov nr. 230 af 4. april 2000 (lovforslag nr. L 41, folketingsåret 1999-2000) givet mulighed for at idømme spritbilister samfundstjeneste, ligesom muligheden for at idømme samfundstjeneste inden for det område, hvor samfundstjeneste bruges efter de hidtil gældende regler – dvs. ved berigelses-kriminalitet – er blevet udvidet.

Udvidet anvendelse af samfundstjeneste

Forslagsstillerne så gerne, at samfundstjenestens nuværende kerneområde, berigelseskriminalitet, også blev udstrakt til at omfatte f.eks. hærværk og mindre voldstilfælde for unge kriminelle i alderen 12 til 18 år. Med tanke på aldersgruppen, som forslaget er møntet på, finder forslagsstillerne det naturligt, at f.eks. graf-fitihærværk og mindre voldsepisoder kan omfattes af samfundstjeneste.

6. Eksempler på kriminalitet begået af unge

I nedenstående afsnit er bragt et tilfældigt udsnit af artikler fra forskellige danske medier, som har været bragt gennem de seneste år. Fælles for alle artiklerne er, at der på en eller anden måde optræder en ung person i forbindelse med de beskrevne forhold. Det er forslagsstillerens opfattelse, at de nedenstående eksempler ville være egnede til bedømmelse af en ungdomsdomtol.

Fire drenge afhørt i voldtægtssag, Politiken 18. oktober 2000

»Fire drenge - en på 15, to på 14 og en på 13 år - blev i går afhørt af politiet, der mistænker dem for at stå bag voldtægten af en 30-årig kvinde. Den 15-årige bliver i dag krævet fængslet under et grundlovsforhør i Københavns Dommervagt. Han har sagt til politiet, at han har en vis andel i forbrydelsen - men at han ikke begik voldtægten.

De to 14-årige og den 13-årige dreng er under den kriminelle lavalder, og politiet kan derfor ikke kræve dem fængslet. De er i stedet overgivet til de sociale myndigheder. Ifølge kriminalkommissær Keld Andersen fra Station 1 på Vesterbro i København går alle drengene i skole. De er ikke født i Danmark, men stammer fra tre forskellige lande. Den ene af de mindreårige drenge nægter pure, at han var til stede, da voldtægten blev begået. Men han kan ifølge politiet ikke redegøre for, hvor han så har været.

»De to andre mindreårige drenge har hver for sig fortalt os, at de godt nok var sammen med en gruppe drenge, der begik voldtægten - men at de selv ikke har

andel i den. De siger, at de først fik kendskab til voldtægten, da de hørte de andre drenge prale med den«, oplyser Keld Andersen.

Han fortæller, at det var et »godt tip« fra offentligheden, der førte politiet til de fire drenge. »Tippet fik vi fra én, der via bekendte hørte, at den 15-årige havde fortalt i sin omgangskreds, at han havde været med til forbrydelsen. Det førte til, at vi fik identificeret personen, og at vi så kunne foretage en anholdelse på hans bopæl på Amager. Under afhøringen erkendte han at have en vis andel i voldtægten. Ud fra hans oplysninger kunne vi få fat i de tre sidste drenge, som vi hentedede tirsdag eftermiddag«, oplyser Keld Andersen, der ikke vil fortælle i detaljer om den 15-åriges tilståelse.

Ofret for voldtægten har fortalt politiet, at hun blev antastet af en gruppe drenge ved 20-tiden onsdag aften i sidste uge, da hun gik over Gammeltorv i det indre København med sin lillesøster. Kvinderne har betegnet drengene som andengenerationsindvandrere. Drengene hev den 30-årige ind på et offentligt toilet og voldtog hende, mens hendes søster stod uden for toiletbygningen og hamrede på døren. Politiet mener, at der har været tre drenge inde på toilettet. To af dem udførte voldtægten.«

Overfald: Mindreårige bag bølge af taskerøverier, Jyllands-Posten 8. september 2000

»Politiet har fået fat på otte personer, som menes at stå bag en omfattende bølge af taskerøverier og -tyverier i Nordvestkvarteret, Brønshøj og Tingbjerg. Fire af dem er fængslet, mens fire andre er overgivet til de sociale myndigheder, fordi de er under den kriminelle lavalder. "Siden sommerferiens ophør har vi haft 40 tyverier og røverier, hvor ældre mennesker er blevet frarøvet deres taske på gaden eller i parker. Derfor nedsatte vi en specialgruppe, der skulle få fat på gerningsmændene, og det har givet bonus," siger kriminalinspektør Aksel Norsgård fra Station 3 på Bellahøj i København.

Alle taskerøverierne er sket mod ældre kvinder og mænd. I de fleste tilfælde er gerningsmændene kommet løbende eller cyklende forbi de ældre på gaden og har revet tasken fra dem. Tre af de fængslede er dog sigtet for røveri, fordi de har passet de ældre op i parker, holdt dem fast og truet dem til at udlevere deres tegnebog eller taske. De tre er ligesom de mindreårige alle af udenlandsk herkomst, mens den sidste fængslede er narkoman.

»De har taget pengene og smidt tasken eller tegnebogen fra sig lige efter. Heldigvis er ingen af de ældre kommet alvorligt til skade. Der er ikke tale om en bande. Gerningsmændene har intet med hinanden at gøre.

De bor vidt forskellige steder og har gjort det uafhængigt af hinanden,« siger Aksel Norsgård.

Station 3 fortsætter indsatsen, da man endnu mangler at få fat på gerningsmændene bag alle røverierne.«

Ungdomsgrupper: IDFAD: Unge piger går på omgang i ungdomsbander, Jyllands-Posten 14. juli 2000

»Forældre til unge i det århusianske indvandrer miljø frygter, at deres sønner skal blive anklaget for voldtægt mod ganske unge, danske piger, der går på omgang i de grupper, drengene færdes i. "I en boligblok i Gjellerup har beboerne begået selvtægt og ryddet et kælderrum, hvor unge ofte flere ad gangen kom med danske piger," siger formanden for Fædregruppen, Ahmad Shahrour.

To sager om seksuelle overgreb mod en 13-årig og en 14-årig pige har afsløret et adfærdsmønster, hvor pigerne regnes for kæreste med hele grupper, og ikke med en enkelt dreng.

11 drenge og unge mænd blev dømt i de to sager fra Bispehaven og Botanisk Have.

»Men dagligt accepterer andre piger frivilligt en behandling, som den, der førte til dommene over de 11,« siger Souhail Ibrahim fra indvandrersammenslutningen IDFAD.

»Det er piger fra svage, belastede familier. De forsøger at komme med i grupperne. Men hvis bare én af dem fortryder, risikerer alle drengene at blive anklaget for voldtægt,« siger han. »Vi kender grupperne fra gaden. De bruger stoffer, og de stjæler fra butikkerne. Alle grupper har nogle danske piger, der går sammen med drengene.« Efter de to sager har flere forældre bedt IDFAD og Fædregruppen hjælpe med at stoppe de farlige aktiviteter.

I en kælder på Dortesvej i Gjellerupparken har forældre begået selvtægt og ødelagt et rum, der var indrettet med madrasser og en seng.

»Beboerne kunne se, hvordan drengene kom med danske piger sent om natten,« siger Ahmad Shahrour fra Fædregruppen.

»Og det var ikke en enkelt dreng ad gangen.« Kælderen var indrettet præcis som den skurvogn i Bispehaven, hvor en 14-årig pige blev misbrugt af ni drenge. To af drengene i Bispehave-sagen var under den kriminelle lavalder.

»Forældrene frygter, at deres sønner også skal blive anklaget for voldtægt, hvis en af pigerne bagefter fortryder,« siger Souhail Ibrahim.

I de to seneste dage har det ikke været muligt at få en kommentar fra de sociale myndigheder i Århus.«

Forklaring udbedes på mild straf, Aktuelt 30. maj 2000

»Det lyder, som om byretten i Århus ligesom voldtægtsforbryderne ikke tager et nej for et nej.

Et nej er stadig et nej, også når en ung pige siger nej til, at syv drenge vil have sex med hende. Og nej er præcis dét, der forvandler sex til voldtægt.

Det er klar vold - et psykisk og fysisk overgreb af stærkt ydmygende og krænkende karakter for ofret. Ikke desto mindre slap en flok 15-18-årige drenge fredag med blot seks måneders fængsel - heraf kun de tre måneder ubetinget - for voldtægten af en 14-årig pige, én efter én. Dermed måtte byretten i Århus lade drengene gå hjem med det samme, fordi de allerede havde siddet tre måneder i varetægtsfængsel.

Det forekommer at være en meget mild straf for så grov en forbrydelse. Og det er stærkt betænkeligt, at byretten ganske klart har tillagt det vægt, at pigen ikke gjorde mere modstand. Mere modstand? Det lyder unægtelig, som om retten ligesom drengene ikke tager et nej for et nej. Også det er krænkende - for retsopfattelsen.

Sagen blotter både problemer i retsbehandlingen af voldtægtssager og i offentlighedens reaktion på dommen i Århus.

Skønt der anmeldes flere og flere voldtægtsforbrydelser, er strafudmålingen for voldtægt faldet, uanset at der ikke i hverken loven eller offentlighedens vurdering af voldtægtsforbrydelser synes at være noget ønske om mildere straffe. Gennemsnitsdomme for voldtægt er alligevel faldet fra 18 måneder i 1988 til 13 måneder i dag.

Dommene i Århus er endnu mildere og bør føre til en politisk og juridisk overvejelse af den straffemæssige taksering af voldtægtsforbrydelser.

Det handler om en nøgen bedømmelse af retfærdighed og retspraksis. Men desværre kaster Dansk Kvindesamfund sig også ud i en helt anden boldgade, når det i en pressemeddelelse fra landsformand Karen Hallberg spørges, »hvordan unge drenge af arabisk oprindelse nogen sinde skal opnå den fornødne respekt for piger og kvinder«, når de dømte teenagere i Århus straks kunne gå ud i friheden? Pointen »drenge af arabisk oprindelse« er ikke så lidt af en generaliserende fornærmelse. Som Dansk Kvindesamfunds leder vil vide, er voldtægt alt for velkendt en forbrydelse på tværs af kulturmønstre. Problemet er ikke hverken religiøst eller etnisk. Afvigende mænd af alle kulturer voldtager kvinder, skønt de burde vide bedre, og blandt forbryderne er både kristne mænd, muslimske mænd og alle andre slags mænd. Vi læser om det i avisen næsten dagligt.

Men en forbrydelse er det, en grov forbrydelse. Og derfor straffen.

Både Dansk Kvindesamfund og flere medier har desuden hæftet sig ved de Århus-dømte drenges modtagelse af klapsalver og piften fra familie og venner og kærester i retssalen. Ganske smagløst. Det var mildest talt ikke klapsalver eller anden opmuntring, de turde fortjene, men en solid omgang opdragelse. Det har domstolen dog også haft øje for, al den stund fem af drengene oven i fængslet blev idømt offentligt tilsyn i de næste to år.

Også dét er dog et stykke nøgen strafudmåling - ikke den kulturkonflikt, Dansk Kvindesamfund gerne lægger op til.

Da Mogens Glistrup for år tilbage kom ud fra Højesteret, dømt som en simpel forbyrder, valgte han at synge den gamle frihedskæmpersang. Det gør hverken Glistrup til frihedskæmper eller frihedskæmpere til skattefuskere per definition.

Tilsvarende i Århus: At disse seks drenge »af arabisk oprindelse« ved deres løsladelse efter voldtægtsdommen blev hyldet dumsmart af familie og venner gør ikke voldtægt til et arabisk kulturfænomen og ikke arabere til fødte voldtægtsforbyrdere. Et godt gæt er, at de samme familier og venner var blevet lige så vrede og krænkede, hvis deres piger var blevet voldtaget af en flok unge kristne mænd.

Glistrup blev dømt på en konkret forbrydelse og måtte tage sin straf. De syv drenge i Århus er tilsvarende blevet dømt for en konkret forbrydelse.

De må også tage straffen, som de har fortjent.

Straffen burde være hårdere end sølle tre måneder. For stadig: Pigen sagde nej.«

Unge dømt for sexoverfald, Ritzaus Bureau 22. februar 2000

»To unge mænd på 16 og 18 år fra Århus-området blev tirsdag ved retten i Vejle kendt skyldige i et seksuelt overfald på en 15-årig pige ved Vejle Banegård i april sidste år. Den 18-årige havde i forvejen en betinget dom og blev idømt en fællesstraf på seks måneders betinget fængsel, mens den 16-årige blev idømt fire måneders betinget fængsel. Begge skal være under tilsyn af de offentlige myndigheder. Den 18-årige har fået et pålæg om, at han skal under uddannelse eller i arbejde og herunder opholde sig i et egnet hjem eller på en institution. Prøvetiden blev fastsat til to år. I retssagen nægtede begge sig skyldige i overfaldet på pigen, men selv om anklagemyndighedens hovedvidne nægtede at udtale sig, fandt domsmandsretten det bevis, at de to unge mænd var med i overfaldet, og de blev dømt for anden kønslig omgang end samleje be-

gået under vold eller trusler om vold. Pigen blev tvunget hen til nogle skure og sexmisbrug af en flok elever fra Tvindskolen i Juelsminde. Den mest aktive var en dreng på 13 år og altså under den kriminelle lavalder. En 16-årig dreng fra Brønderslev så på og var mandag indkaldt som vidne, men han nægtede at udtale sig. Det kostede ham en bøde på 500 kroner, men anklagemyndigheden brugte alligevel den 16-åriges udtalelser i sin procedure. Den 16-årige var fra starten sigtet i sagen og udtalte sig i et grundlovsforhør om det mæridt, pigen var udsat for. Siden er disse sigtelser trukket tilbage, og derfor havde han pligt til at vidne, men han turde øjensynligt ikke af frygt for represalier.«

Unge biltyve hentet af deres forældre, Ritzaus Bureau 16. februar 2000

»Fem meget unge biltyve blev natten til onsdag hentet hjem til en formodet skideballe af deres forældre, efter at de var blevet stoppet af en politipatrulje i Ødsted vest for Vejle, oplyser politiet. Føreren af den stjålne bil var en dreng på 16 år. Han og to 15-årige piger bliver nu sigtet for tyveri, mens to 14-årige drenge i bilen var under den kriminelle lavalder. Politiet i Vejle tilføjer, at de fem medbragte såkaldt tyveværktøj.«

Bander hænger i Helsingør, Jyllands-Posten 7. januar 2000

»Voldelige unge får politimesteren til at beskyldte Helsingør Kommune for passivitet. Nu vil kommunen overveje flere tvangsfjernelser. Helsingør Politi har sigtet 55 fortrinsvis unge med indvandrerbaggrund for blandt andet røverier og vold - heraf er 10 varetægtsfængslet. I alt er der tale om 226 sigtelser de seneste tre-fire måneder for episoder omkring Helsingør Banegård, hvilket er en markant stigning i forhold til tidligere. »Den typiske forbrydelse er, at de unge standser en person og forlanger penge. Får de ikke pengene, bruger de vold,« fortæller kriminalinspektør Gunnar Lindén, Helsingør Politi. 40 af de 55 sigtede er unge af udenlandsk herkomst. I alt seks af dem er under 15 år. Blandt andet er en 12-årig sigtet for røveri. Politiet mener, at kommunen burde gøre en ekstra indsats for den gruppe, som er inden for pædagogisk rækkevidde. Men formanden for kommunens socialudvalg, Jan Ewald, afviser kritikken. »Det eneste, vi reelt kan gøre, er at tvangsfjerne nogle af de unge. Men der er en række forhold, som skal være opfyldt og det er i øvrigt en meget dyr løsning.« Både Gunnar Lindén og Jan Ewald bekræfter, at kommunen og politiet nu er i dialog om problemerne. Og at politiets mange sigtelser allerede har hjulpet.«

Drenge stjål 12 tons lastvogn, Ritzaus Bureau 6. januar 2000

»To drenge natlige udflugt fra en institution ved Haderslev endte med, at de dukkede op hos den enes moder i Padborg i en stjålet 12 ton lastvogn, skriver JyskeVestkysten fredag. Lidt før klokken 01 natten til torsdag blev de to drenge på 13 og 14 år efterlyst efter at være forsvundet fra institutionen Helsehjemmet syd for Haderslev. Under flugten stjal de to en 12 ton Iveco-lastvogn hos en vognmand, der havde efterladt nøglerne i lastbilen, og først ved 05-tiden dukkede de to unge og lastbilen uskadede op hos den enes moder i Padborg. Drengene, der er under den kriminelle lavalder, vil ikke blive retsforfulgt, og politiet måtte derfor nøjes med at afhøre dem.«

13-årig mistænkt for sexoverfald, Jyllands-Posten 5. januar 2000

»En kun 13-årig skoleelev fra Tvindskolen i Juelsminde anses af politiet for at være hovedmanden bag et sexoverfald mod en 15-årig pige ved Vejle Banegård i april i fjor. På grund af drengens unge alder kan han dog ikke retsforfølges. Sammen med fire skolekammerater tvang han den 15-årige pige hen til nogle skure, hvor hun blev sexmisbrugt. Kun to af drengene var over den kriminelle lavalder, og de står nu tiltalt for anden kønslig omgang end samleje, begået under vold eller med trusler om vold. Retten i Vejle indledte tirsdag sagen mod de to unge på 16 og 18 år, og begge nægtede sig skyldig i tiltalen. Pigen blev afhørt bag lukkede døre. Der afsiges dom 21. februar.«

Børn røver fra andre børn, Politiken 28. december 1999.

»Unge andengenerationsindvandreres røveriske overfald mod 12-14-årige børn i Slagelse fik i går politiet i Slagelse til at fremstille en 16-årig dreng i grundlovsforhør med krav om, at han anbringes på en institution for unge kriminelle. Dommeren fulgte politiets krav og varetægtsfængslede drengen i fire uger med anbringelse på en lukket institution. Sammen med en gruppe kammerater, der er under den kriminelle lavalder, har den 16-årige igennem den seneste tid begået banegårdstyverier og gaderøverier mod børn i byen, skriver Sjællands Tidende. I julen anholdt Slagelse Politi desuden tre drenge under 15 år, som tilstod flere røverier. På grund af deres unge alder kan politiet ikke retsforfølge drengene. Deres videre skæbne afgøres af de sociale myndigheder.«

Tredje dreng anholdt i voldtægtsag, Ritzaus Bureau 9. december 1999

»En 14-årig dreng blev torsdag anholdt og afhørt i forbindelse med sagen om voldtægten af en 15-årig pige fra Brønshøj. Den 14-årige er mistænkt for at have medvirket til voldtægten, men vil efter endt afhøring hos Københavns Politi blive overladt til de sociale myndigheder, idet han er under den kriminelle lavalder. Onsdag blev en 15-årig dreng varetægtsfængslet for fuldbyrdet voldtægt mod pigen, mens en 16-årig skolekammerat ligeledes blev fængslet i Københavns Dommervagt. De blev begge overført til en institution på grund af deres unge alder. Den 15-årig pige, der går i skole med gerningsmændene, blev tirsdag truet hjem til sin bolig i Brønshøj af de tre drenge. Ved hjælp af vold og trusler gennemførte den 15-årige dreng voldtægten.«

Politi stopper drengebande i Odense, Ritzaus Bureau 15. oktober 1999

»Politiet i Odense har fået fat på en gruppe ganske unge drenge, der mistænkes for at stå bag en række grove overfald de seneste dage, skriver Fyens Stiftstidende lørdag. Seks unge blev anholdt ved en politiaktion mod tre skoler og en række private adresser i Odense. Kun en af drengene er over 15 år, der er den kriminelle lavalder. Han blev fredag fremstillet i grundlovsforhør i retten i Odense, sigtet for et røveri og for voldtægtsforsøg mod en pige. Ifølge sigtelsen forsøgte den 15-årige dreng at voldtage en pige torsdag ved 13.15-tiden, men pigen gjorde så meget modstand, at han opgav sit forehavende. Dommeren valgte indtil videre at opretholde drengens anholdelse med tre døgn. Den 15-årige er ligeledes sigtet for et overfald tirsdag aften, hvor politiet mener, at han sammen med fire andre truede en jævnaldrende dreng til at udlevere sine penge. Samme gruppe menes også at stå bag et overfald mandag mod en 11-årig dreng, der blev truet med kniv og fik stjålet sin motocross-cykel. Ud over den 15-årige er resten mellem 12-15 år. Sagerne mod de fem andre unge bliver nu en sag for kommunen.«

Voldssigtet var leder for ferielejr, Ritzaus Bureau 27. juli 1999

»Den 21-årige mand, der sigtes for vold af særlig farlig karakter efter angrebet mod diskotek Strandlyst i Vig ved Nykøbing Sjælland søndag morgen, var leder af en lejrtur for unge mennesker. Manden, der mandag fik sin anholdelse opretholdt i tre døgn, havde sammen med en politibetjent ansvaret for i alt 11 unge i lejren. To af de unge - de to 16-årige, der mandag

blev løsladt efter et grundlovsforhør - var begge med i et lokalt SSP-projekt i Tingbjerg, mens de andre var på tur med deres lokale ungdomsklubber, oplyser lederen af den kriminalpræventive afdeling i Københavns politi, vicepolitinspektør Jørn Laursen, over for Ritzau. Lejrturen var således ikke arrangeret af Politiets Ungdomsklubber (PUK). - Politiets Ungdomsklubber har blot lejet ferielejren Vanggården ud til ungdomsklubber fra Tingbjerg-området. Godt nok var der en politimand med på lejren, men det var ikke Politiets Ungdomsklubber, der var deroppe, og det har ikke noget med politiets feriekoloni at gøre, understreger Jørn Laursen over for Ritzau. Vicepolitinspektør Jørn Laursen understreger, at det er meget beklageligt, hvis det - som sigtelserne peger på - er korrekt, at den 21-årige i sin egenskab af leder af en gruppe unge har deltaget i angrebet på diskotekets ansatte og gæster. Den 21-årige tog torsdag aften fire unge med på diskotek. Der var på det tidspunkt kun de fire unge samt de to ledere tilbage på lejren, resten var allerede rejst hjem. Af de fire unge, der gik med på diskotek Strandlyst, var én 14 år og tre 16 år. På diskoteket torsdag aften kom de fem i klammeri med en anden gruppe gæster, og det resulterede i, at de blev smidt ud. Ifølge kriminalkommissær Jørgen Sørensen fra politiet i Nykøbing Sjælland, der leder efterforskningen, råbte mindst én fra den lille gruppe, at de ville hævne sig over at være blevet smidt ud fra diskoteket. Politiets efterforskning af sagen fortsatte tirsdag, efter at de to 16-årige, der blev fremstillet mandag, blev løsladt af dommeren. En 14-årig dreng, der er under den kriminelle lavalder, har tidligere været til afhøring, og politiet leder efter den sidste af de tre 16-årige, der var med på diskoteket. - Vi holder fast i de emner, som vi i forvejen har fat i. Frem til torsdag, når den 21-årige igen skal for en dommer, vil vi forsøge at styrke vores materiale, siger Jørgen Sørensen. Han vil ikke afvise, at politiet torsdag igen vil forsøge at få de 16-årige fængslet. Ifølge vidner deltog op mod 30 personer i søndagens angreb, hvor der blandt andet blev brugt knive, køller og et oversavet jagtgevær.«

Dreng overfaldt 15-årig pige, Politiken 13. april 1999

»Tre drenge på 14, 15 og 16 år sad i aftes til afhøring hos kriminalpolitiet i Vejle, efter at de tidligere på dagen var blevet taget med på stationen mistænkt for deltagelse i overfaldet på en 15-årig pige på banegården fredag aften. Ifølge souschef hos kriminalpolitiet Ann Kate Pedersen er den 14-årige dreng tilbageholdt administrativt, mens de to andre drenge, der begge er

over den kriminelle lavalder, er blevet anholdt. Politiet forventer at foretage endnu et par anholdelser i sagen. »Vi er ret sikre på, at det er den rigtige personkreds, vi har fat i. Vi tror, vi har hul på sagen, men vil gerne have lejlighed til at afhøre de sidste drenge og sammenligne deres forklaringer, inden vi udtaler os nærmere til pressen«, siger Ann Kate Pedersen til Ritzau. Hun håber, at de sidste anholdelser vil blive foretaget tirsdag. Overfaldet på den unge kvinde fandt sted fredag aften ved i 22.30-tiden, da hun var på vej ad tunnelen mellem banegården og cykelparkeringen på bagsiden af stationen. Her greb en ung mand fat i hende og trak hende hen bag nogle cykelskure, hvor han sammen med mindst tre andre drenge forbrød sig seksuelt mod pigen. Gruppen opgav dog at voldtage pigen og stak af, da et par mænd nærmede sig stedet.«

Vidne fik tæv af 13-14-årige, Ekstra Bladet 5. marts 1999

»Unge voldsmænd troede, de gjorde ven en tjeneste. To drenge på 13 og 14 år overfaldt på åben gade en jævnaldrende dreng. Han skulle nemlig vidne mod deres kammerat i en voldssag. Episoden fandt sted onsdag i Helsingør, før drengen skulle møde som vidne i kriminalretten i går. Drengene passede den 14-årige op og spurgte, hvorfor han havde rodet deres kammerat ind i en voldssag. Så gav de ham to knytnæveslag i ansigtet og forsøgte at sparke ham i hovedet. Den 14-årige kom dog ikke alvorligt til skade. Efter overfaldet anholdt politiet den 15-årige dreng, som den 14-årige skulle have vidnet imod. Politiet mente, at den 15-årige havde bestilt overfaldet for at true vidnet. Og at han bevidst havde valgt to drenge under den kriminelle lavalder, så de ikke senere kunne straffes. Den 15-årige blev sigtet for trusler mod et vidne og fremstillet i grundlovsforhør i går. Han blev imidlertid løsladt. Dommeren mente ikke, at den 15-årige havde bestilt de to unge gorillaer til at udføre det beskidte arbejde. Tværtimod viste det sig, at vidnet og den 15-årige igen var blevet de bedste venner og ikke længere havde noget udestående. Det var de to unge overfaldsmænd ikke klar over. - Der var åbenbart noget, ungersvendene havde misforstået. De troede, at de gjorde den 15-årige en tjeneste. Men på grund af deres unge alder kan de ikke straffes, selv om de er sigtede for vold, oplyser vicekriminalinspektør Steen Andersen fra Helsingør Politi. Voldssagen, der udløste overfaldet, og som skulle have været afgang i går, er nu udsat. Trods løsladelsen er den 15-årige stadig sigtet for medvirken til trusler mod et vidne.«

Odense tæt på selvtaget, Information 21. august 1997

»I kølvandet på en stribe voldelige episoder i Odense med byens 2. generationsindvandrere involveret har grupper af pæne, almindelige danskere søgt at tage loven i egen hånd og gennemføre private straffeaktioner. Både politi og kommune beretter om tilfælde, hvor grupper af voksne danskere bevæbnet med blandt andet køller er blevet forhindret i at nå frem til bestemte grupper af helt unge 2. generationsindvandrere. »Det handler ikke bare om folk fra den politiske yderfløj,« siger chefpolitiinspektør Poul Erik Møller, Odense Politi til Information. »Det er ganske almindelige borgere, der mener, at nu kan det altså være nok.« Også Poul Hansen, der gennem en årrække har arbejdet med de unge indvandrere som konsulent for Odense Kommune, er alarmeret. »Selv pæne mennesker, der tidligere har været meget positive over for byens grupper af indvandrere, er nu slået over i aggressive holdninger,« siger Poul Hansen. Reaktionen er kommet efter en stribe overfald og røverier i byen i løbet af sommeren. Ifølge politiet udspringer kriminaliteten fra en hård kerne af 12-18-årige 2. generationsindvandrere i byen. I mange tilfælde er gerningsmændene så unge, at de er under 15 år og dermed under den kriminelle lavalder. Poul Hansen fra Odense Kommune siger, at problemerne kan isoleres til mellem 15 og 20 familier, primært bosiddende i boligkvarteret Vollsmose. »Nu må de voksne arabere på banen og tage et ansvar,« siger Poul Hansen. Husein Ismail, selv palæstinenser og medlem af Odense Kommunes flygtninge- og indvandrerråd, siger, at man allerede er på banen og har gjort, hvad man kunne. »Vi kan jo ikke tvinge nogen til noget som helst. Vi er i dialog med familierne, men i mange tilfælde er forældrene magtesløse,« siger Husein Ismail. »Det er meget bekymrende, for nu betaler vi jo allesammen prisen for, hvad nogle enkelte grupper går og laver,« siger han. Som Husein Ismail ser det, skal der sættes ind med mere forebyggende arbejde over for de unge. Problemet er, at de unge ikke har noget at lave, og at mange af de tilbud, de får, er udsigtsløse, siger Husein Ismael. »Vi har snakket med kommunen om, at deres projektilbud skal indeholde noget, de unge kan bruge i fremtiden, så det ikke bare har karakter af opbevaring,« siger han. »Når vi snakker med den enkelte unge, så kan vedkommende sagtens forstå alt, hvad vi siger. Problemerne opstår først, når de hænger rundt på gaden uden at have noget at lave. Så når vi skal løse det her problem, så skal vi også snakke om de unges muligheder for at komme ind på arbejdsmarkedet.« Samme spor er chefpolitiinspektør Poul Erik Møller inde på, når han skal give sin personlige vurdering af

problemerne i Odense. For ham er det gamle ord om, at lediggang er roden til alt ondt, indrammet i guldramme over de fynske 2. generationsindvandreres problemer. »Jeg kan levende forestille mig, hvor svært det må være, at man ud over at klare vanskeligheder med sprog og tilpasning skal møde de store krav i skolerne og på arbejdsmarkedet, som samfundet stiller i dag,« siger Møller. Tager chefpolitiinspektøren sine politi-briller på igen, mener han, at politiet har sin del af skylden for problemerne. Odense Politi har været bundet op på andre opgaver, blandt andet med overvågning af rockerne i Nyborg Statsfængsel. Poul Erik Møller vurderer, at politiet har været 15-20 mand færre end normalt denne sommer.«

7. Kontrakt i stedet for straf

Kronik af amtsrådsmedlem Peter Valenius (S), bragt i B.T. lørdag den 5. december 1998.

»I USA kan unge straffes allerede fra 10-12 års alderen, skriver amtsrådsmedlem PETER VALENIUS (S). Men den ungdomsdomstol, han besøgte, er også en social foranstaltning med mere end 400 sagsbehandlere. Den kunne vi måske lære af.

De kom imod os i gåsegang med den ene hånd på ryggen og den anden ned langs siden. De var ikke særlig glade over situationen. Der var fem-seks piger i alderen 14-16 år, som blev fulgt af en særdeles velvoksen kvindelig vogter.

Ingen af pigerne var hvide.

Der kommer omkring 50-100 nye unge ind i bygningen hver dag, som konstant rummer 5-600 unge, der alle indlogeres i celler af særdeles fængselslignende karakter. Hver celle er en enkeltmandscelle på omkring seks kvadratmeter med en seng, en vask og et toilet i rustfrit stål. Et højtstående vindue og en dør med en meget svær glasrude i midten fuldender billedet. Her anbringes alle unge, inden de i løbet af 36 timer første gang stilles for en dommer i ungdomsdomstolen. På den måde passerer i tusindvis af unge lovovertrædere og mishandlede - heraf mange seksuelt - og vanrøgtede unge gennem domstolen hvert år. Den ungdomsdomstol, vi besøgte, er den ældste i USA. Den har dannet skole for en række lignende institutioner landet over og vil næste år have 100 års jubilæum.

Ungdomsdomstolen i Cook County omfatter både byen Chicago og hele dens omegn med en befolkning på omkring ni millioner mennesker. På trods af sit navn er ungdomsdomstolen en social foranstaltning rettet mod børn, som er blevet forsømt, mishandlede, vanrøgtede, er stukket af hjemmefra, eller som har begået egentlig kriminalitet lige fra smårapserier og til de groveste former for vold - herunder mord. Når man

bruger en domstol i forbindelse med børn og unge, hænger det sammen med, at man i mange af enkeltstaterne i USA lægger til grund, at børn fra ganske små kan gøres personligt ansvarlige for deres handlinger. Det gælder således i staten Illinois, hvortil »The Juvenile Court of Cook County« hører. Her går alderen faktisk ned til to-tre år, selvom ansvarsbegrebet først praktiseres fra omkring 10-12 års alderen.

Filosofien bag dette er, at børn som regel godt ved, hvad man må og ikke må på de fleste områder. Det er altså ikke altid samfundets skyld - eller de voksnes skyld - når noget går galt. Kunne vi lære noget af et sådant sted? Vel ankommet stod vi - medlemmerne af social- og sundhedsudvalget i Københavns Amt - og stirrede på en bygning, som nærmest i omfang svarede til Pentagon - det amerikanske forsvarsministerium - en af verdens største kontorbygninger. På vej ind i bygningen bliver alle sikkerhedstjekket, som var det en afgang i lufthavnen med El Al til Israel, som ventede forude. Vi blev modtaget af en såkaldt Probation Officer - en embedsmand ved domstolen, hvis opgave er en blanding af at være værge, tilsynsmyndighed, sagsbehandler og socialrådgiver i forhold til unge, som kommer i berøring med domstolen. Der var mere end 400 Probation Officers beskæftiget ved domstolen. Hver gang en ung bringes ind - eller henvender sig selv, fordi de måske udsættes for mishandling i hjemmet - træder The Probation Officer ind i billedet og tager sig af den unge.

Efter det første møde med dommeren opstiller The Probation Officer en kontrakt, på baggrund af besøg i hjemmet hos familien, i skolen, blandt venner osv., der indeholder en række betingelser, som barnet eller den unge får forelagt. Det kan være alt lige fra at følge skolen i stedet for at blive væk, følge en uddannelse osv. Holde sig væk fra specielle bander og steder m.v. Undervejs i forløbet støtter The Probation Officer den unge og dennes familie m.v. med råd, vejledning og hjælp samt social bistand i op til flere år. Er der tale om en ung lovovertræder, stilles denne altid igen for en dommer, hvor den unges Probation Officer fungerer som forsvarer og forslagsstiller, mens staten stiller med en anklager i sagen.

Efter at have tilbragt en formiddag i en af de 39 retsafdelinger med en kvinde i dommersædet, er jeg ikke i tvivl om, at formen har en slags præventiv virkning i det øjeblik, den unge står over for dommeren. Der bliver ikke lagt fingre imellem fra dommerens side, når det knøb med svarene, eller undskyldningerne og bortforklaringerne fra de unges side blev for tykke. En enkelt gang blev en af de unge sendt tilbage til cellen - og dermed også til skolen på stedet - i stedet for at

blive sat på fri fod som anbefalet. Tvivler dommeren på den unges vilje til at ville følge den foreslåede rehabiliteringsplan, kan dommeren tilbageholde den unge i næsten tre måneder i The Juvenile Court. Det sker ofte, hvis den unge er bragt ind for retten igen, fordi denne ikke har taget ved lære af det første besøg.

Derfor er der også et enormt college, som rummer alle de 500-600 unge, der er anbragt på stedet. Her går man i skole for at lære noget, og for at lære det at lære. Jeg havde en lille snak i en klasse med en pige i 14-års alderen, som gentagne gange havde rapset lidt rigeligt fra supermarkedet i skoletiden - fortalte hun - og nu havde dommeren mistet tålmodigheden med hende og anbragt hende tre uger bag lås og slå, til hun kom på bedre tanker. Hun vidste på klokkeslæt, at på det tidspunkt vi snakkede sammen, havde hun 11 dage og 16 timer tilbage af straffen, og der skulle hun i hvert fald ikke ind igen.

Jeg tror faktisk, at hun mente det for alvor.

Størsteparten af de unge, som vi mødte i The Juvenile Court, var farvede. De ansatte var for en stor dels vedkommende også farvede - meget store og hårdebrede. Retspræsidenten var sort som natten med en fascinerende personlig udstråling. På den måde afspejler domstolen mange af det amerikanske samfunds specielle problemer. Alligevel vil jeg mene, efter at have tænkt meget over det, at det kunne være spændende at forsøge sig eventuelt i et geografisk område som Københavns Amt med en ungdomsdomstol tilpasset danske forhold og danske omstændigheder. Måske ville det virke mere præventivt end vores nuværende sociale indsats overfor børn og unge. Måske!«

8. Afsluttende bemærkninger

Det er forslagsstillernes opfattelse, at kriminalitet begået af unge under den nuværende kriminelle lavalder på 15 år har nået et omfang, der nødvendiggør, at man må se på nye tiltag for at komme kriminaliteten til livs samt for at dømme de unge, der udnytter, at de er under den kriminelle lavalder og dermed ikke kan straffes.

Det er forslagsstillernes tanke med forslaget, at den kriminalitet, der begås af unge i aldersgruppen 12 til 18 år, skal kunne behandles ved en ungdomsdomstol. Ungdomsdomstole findes i mange andre europæiske lande. De foranstaltninger, som unge skal kunne idømmes, skal være de samme, som unge i alderen 15 til 18 år i dag kan idømmes, dog gerne udvidet med mulighed for samfundstjeneste.

En ungdomsdomstol vil tilmed sikre den unge under 15 år visse retsgarantier, idet en ung tiltalt mellem 12 og 18 år vil få en forsvarer, hvorimod det i dag kun

er unge mellem 15 og 18 år, der får det. I dag underkastes unge under 15 år foranstaltninger hos de sociale myndigheder, og det afgøres aldrig, om den unge i virkeligheden er skyldig.

Frihedsberøvelse af unge sker i dag som led i en social foranstaltning og er et led i behandlersamfundets løsning på alvorlige kriminalitetsproblemer, men forslagsstillerne ønsker, at frihedsberøvelse også skal kunne ske efter en kriminalretspleje for unge med

egentlige retsgarantier. Det sikrer en ungdomsdomstol.

I 11 europæiske lande findes der ungdomsdomstole, og det er forslagsstillerne opfattelse, at en ungdomsdomstol i Danmark dels vil have en præventiv virkning og dermed medvirke til en faldende kriminalitet, dels give mulighed for at dømme unge i alderen 12 til 18 år på et retfærdigt grundlag og med alle tænkelige retsgarantier for den unge.

Skriftlig fremsættelse

Peter Skaarup (DF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af kriminalretspleje og ungdomsdomstole for unge i alderen 12 til 18 år.

(Beslutningsforslag nr. B 37).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.